

huzamban tartassanak és különösen arra irányuljon minden, hogy a tanárjelölteket önállóságra tanítsák. *Téri József.*

★

Revue internationale de l'Enseignement. Szerkeszti Picavet Ferenc. 27. évfolyam. 1907. LIII., LIV. k. 5., 6., 7., 8. szám.

A harmadik magyar egyetem (LIII. 481—485. l.) kérdését Kont Ignác ismerteti a nyár folyamán tett utazásán szerzett benyomásai alapján. Statisztikai adatokkal bizonyítja a két magyar egyetem elégtelenségét, habár a kolozsvári is a mai tudomány színvonalán áll. Trefort, Berzeviczy kezdeményezése után Apponyi miniszter kezében van a megoldás. A budapesti egyetem 142 magántanára közül kikerülhetne az új egyetem tanári kara, melyért hat város verseng. Szeged és Pozsony vannak előtérben, ha Pozsony egyetemet, Szeged műegyetemet kap. Debrecen kálvinista egyeteme a felekezeti szellem gyűjtőpontja lenne, mely «középiskoláink jó részét áthatja».

Wendell Barrettnak, a Harvard-egyetem tanárának *a francia egyetemekről szerzett benyomásait* (505—507. l.) Louf E. összegezi (*Impressions of contemporany France. The Universités. Scribaer's Magazine, 1907 márc.*). Meglepte a francia egyetem erős középponti szervezete, mely az Isteni színjáték harmonikus rendjére emlékezteti; az irodalmi kar szakszerűsége, a nyilvános előadások intézménye. Elismeréssel szól a hallgatók és tanárok komoly munkájáról; az amerikai diákok társas élete teljesen hiányzik. Kiemeli Páris mily vonzó erővel bír a vidéki tanárookra és ajánlja honfitársainak, hogy a francia egyetemen fejezzék be tanulmányaikat, ahol a német adatgyűjtés az angol összefoglaló általánosítással párosul.

A francia leány-liceumok (508—519, LIV. 122—133.) szervezésük huszonötödik évfordulóját ülték meg Briand miniszter részvételével a párisi Trocadéróban május 17-én. Az 1882 jan. 10. kelt rendelet szervezte az első liceumot Montpellier-ben, az 1881 július 26. kelt törvény léptette életbe a tanítónőképzőt Sèvres-ben, mely május 18-án huszonhatodik évfordulóját ünnepelte. A Trocadéróban Sée Kamill, a törvény előadója és Lavisse Ernő az École Normale igazgatója beszélt a miniszteren kívül. Sèvres-ben Lemonnier Henrik tanár, Darboux Gaston akadémiai titkár és Rabier min. osztályfőnök szerepelt. Ma a leányok középfokú oktatását 56 kollégium és 47 liceum végzi; egyes tanfolyamok még 68 iskolában vannak. A tanulók száma a liceumokban 1600, a kollégiumokban 10000, a tanfolyamokon 7000.

A francia egyetemi tanítást védelmezi Toutain I. (LIV, 19—27.) Lot F. támadásaival szemben (*Cahiers de la Quinzaine 1906 jan. 14. és febr. 11.*) Lot a német (n.) egyetemekkel hasonlítja össze a franciá-

kat (f.) és anyagi, szellemi tekintetben egyaránt szánalmas képet fest az utóbbiakról. A jövedelem f. 21, n. 35 millió; az irodalmi történeti Szakon f. 363, n. 772 tanár, a természettudományin f. 343, n. 636 tanár. A vidéki egyetemeknek 133 tanárra volna szükségük; a magántanárok számára ösztöndíjakat kell szervezni.

A szervezetet, a módszert, a képesítést meg kellene változtatni; a tanárok 5 órát adhatnának hetenként (3 előadás, 2 gyakorlat), az agrégatio eltörölendő; a tanárképzésre vonatkozó kifogásai ma már részben elavultak. T. ezzel szemben kiszámítja, hogy F. 39 millió lakósa fejenként 54, N. 56 $\frac{1}{2}$ millió lakósa fejenként 64 $\frac{1}{2}$ centime-mal járul az egyetemi tanítás költségeihez; az alapítványokat is számba véve a különbség még csekélyebb: F. 54, N. 56 $\frac{1}{2}$ centime. A tanítás eredményét, a tudományos termelést nem lehet számokkal kifejezni, tehát Lot erre alapított, látszólag objectiv ítélete, önkényes vagy egyéni benyomás eredménye.

A londoni egyetem (28—64) május 21-én viszonzta a Sorbonne 1906. évi londoni látogatását és a tudósok körében is tanujelét adta a két nép politikai közeledésének. Busk Edward vice-kancellár vezetése alatt tanárokból és tanárnőkből álló nagyszámú társaság jelent meg a Sorbonne fogadóünnepén, ahol Briand miniszter és Liard rektor beszédére Busk kancellár felelt; Croiset Alfréd tanár az irodalom és élet viszonyáról, Gardner londoni dékán a tudás eszményéről értekezett. A városházán adott villásreggeli, a köztársasági elnöknel való fogadás, a Sorbonne-on rendezett díszebéd voltak az emlékezetes látogatás főbb mozzanatai.

Az egyetemi tanszékek betöltésére vonatkozólag (134—143. l.) a díjon-i kar nyilatkozata Lyon, Toulouse és Abelons tanár véleményének bírálatára szorítkozik. Abelons (A) a tudományzak képviselőiből, Toulouse (T) kívülök még rokon ágak művelőiből, esetleg más tanárokból, Lyon (L) tudósok esetről-esetre megállapítandó névsorából alakítaná a jelölőbizottságot, melynek véleménye A. szerint a kar véleményével egyenlő erejű, T. szerint az utóbbi alá rendelő, L. szerint csak tanácsadó jellegű. T. és L. Páris befolyására féltékeny és ennek a néha jogos érzelemnek uralma alatt áll, véleménye nem lehet irányadó. A miniszter, ha külső politikai befolyásoktól távol tartja magát, kinevezési jogának gyakorlásával a legtöbb biztosítékot nyújtja a megfelelő egyén megválasztására nézve. A javaslatából el kell fogadni egy szakemberekből álló bizottság véleményezésének helyességét, ha rendes tanárokról, az érdekelt kar meghallgatását, ha rendkívüli vagy magántanárokról volna szó.

Karl Lajos.

*